

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

OTMAR KREAČIĆ – generalpolkovnik, narodni heroj Jugoslovan, slovenskega rodu

*Otmar Kreačić - Kultura, generalpolkovnik
(Vojna enciklopedija, Beograd, 1961)*

Nadvse me je presenetilo, ko me je nedavno obiskovalec spletne strani vprašal, zakaj generalpolkovnika Otmarja Kreačića - Kulture ni na mojem seznamu generalov in admiralov slovenskega rodu. Presenečen sem bil predvsem zato, ker sem generala Kreačića poznal iz svojih prvih dni bivanja v JLA, ko je kot načelnik Politične uprave ZSLO zaneseno vodil akcijo opredeljevanja za jugoslovanstvo. Seveda je bil najbolj znan po svojem partizanskem imenu »Kultura« in po pravih črnogorskih brkih. Do včeraj se mi je zdelo, da je sodil med Črnogorce, čeprav sem vedel, da je bil hrvaški kader. Zato si je bilo treba najprej odgovoriti na vprašanje, kaj sta bila po narodnosti njegova oče in mati. Sledilo je nekaj poizvedovanj in telefonskih klicev. Kmalu nato, se mi je oglasila G. Kreačić, ki je imela popisano zgodovino rodu »trnjskih

Kreačićev« vse od polovice 17. stoletja. Posredovala mi je le del zapisov, ki bi me utegnili zanimati. Ob njihovem branju sem ostrmel od začudenja. Prisluhnite zgodbi, ki sem jo sestavil na podlagi teh nadvse zanimivih zasebnih virov!

Rodbina Kreačić iz Trnja pri Brežicah

V vasici Trnje pri Brežicah, domačije se še vedno drži hišno ime »P'r Krajáčič«, je živela skoraj dvesto let družina Kreačić (1798-1983)¹. Tu se je leta 1884 v številni družini rodil Janez Kreačić, oče Otmarja Kreačića, katerega ime je v brežiški župnijski krstni knjigi zapisano kot Joannes. Nemško sta zapisana tudi ime in priimek Otmarjevega starega očeta Johanna Kreatschitscha, rojenega leta 1859, in prastarega očeta Joannesa, rojenega leta 1829.

¹ Leta 1983 je umrl Mihael/Miha Kreačić, Otmarjev stric in zadnji nosilec priimka Kreačić v Trnju. Potomci ene od Mihovih hčera še danes živijo na stari domačiji.

Republika Slovenija
Republica Slovenia

Študentski list
Civni Arhivsko-matrimonijalni
Leposlovni
Arhiv
Arhivna

KRSTNI LIST - Testimonium baptismi

Župnija BREŽICE dne (5. 17. 2010) št. 352.14(XH/10)

Kršna knjiga zvezek R.1852-1885 stran 436 št. 21

Lib. scip. tomski zapisnik

Datum, kraj župnijske rojstva Dies, locus, parochialis natiuitatis		06. 08. 1884, FERNEJ 3, BREŽICE	
Datum krsta Dies Baptismi		06. 08. 1884	
Ime Nomen		JOHANNES	
zakonski, nezakonski, svobodni zak., ali, hči legitimus, illegit., civ. legit. filius, filia		zakonski sin	
Krstno in rodniško ime, ali, vna	očeta pater	JOHANN KREACIČ, biserjinaecL. Larenik	rojstni nomen
	matere mater	JOSEFA get. DERŽIČ	poročni, cognat
Kraj, št. župnija localitas, numerus Locus, numerus, parochialis communitatis parochialis		FERNEJ 3, BREŽICE	
Priimek, ime, poklic, bosov Cognomen, nomen, conditio patronatus		Wart	
Krstitelj Baptizans		Antoni Pernar	
Opomba (pozicije, hiša, potoka, itd.) Adnotatio (legitimus, confirmatus, etc.)			

Arhivski list št. 5 EUR

Jose Coulik
kopije - subscripta

Krstni list Janeza Kreačiča, očeta Otmarja Kreačiča, 2011 (Avtorjev primerek)

V cerkvenih knjigah se je mogoče poučiti tudi o drugih prednikih, zato navajam različice priimka in letnice rojstva v časovnem zaporedju, kot so jih zapisovali župniki: Joannes Kreatschitsch (1804), Joannes Kraiachizh (1776), Josephus Crejeziz (1721), Joannes Kreizizh (1693) ter domnevna prednika Martinus Kreazizh in Jacobus Kre(a)shiz z letnicama rojstva 1657 in 1635.

Predniki Otmarja Kreačiča so se iz sosednjega Mosteca v Trnje preselili leta 1798. Ob pregledu najstarejših matičnih knjig župnije Brežice (1640-1666, 1666-1694, 1694-1709) je mogoče ugotoviti, da je

živelo sredi 17. stoletja na tem področju 14 družin z vsemi zgoraj zapisanimi različicami priimka Kreačič.

Stara domačija P'r Krajácič (od 1798) v Trnju št. 3. (foto Andrej Pinterič)

Kreačiči so bili ugledni vaščani slovenskega rodu, delovni in po duhu uporniki. Mnogi med njimi so bili tudi jugoslovansko usmerjeni.

Kot prvega omenjam Otmarjevega starega očeta Janeza, po domače Janžeta (1859–1941), občinskega svetnika in župana občine Zakot (del sedanje občine

Brežice).

Ko je Otmarjevemu staremu očetu Janezu leta 1879 umrl oče, je kot dvajsetletni fant prevzel kmetijo in skrbništvo nad tremi mladoletnimi sestrami: petletno Jožefo (Josipino ali Pepco), sedemletno Ano in 12-letno Antonijo. Kasneje se je Josipina poročila s Šolinc Jurijem, uradnikom iz brežiške odvetniške pisarne. Ana se je poročila z Rožman Jožefom, posestnikom iz Sromelj, Volčje 38, Antonia pa s Krošl Jožefom, pismonošo in hišnim posestnikom iz Brežic 76. Četrta sestra Agnes oz. Neža je bila ob očetovi smrti že polnoletna. Neža je imela nezakonsko hči Marijo, ki se je pred prvo svetovno vojno poročila s Francom Berlanom iz Artič.

Leta 1919 je Janez kot župan Zakota skupaj s krajani postavil spomenik borcem v prvi svetovni vojni. Spomenik stoji v bližini železniške postaje v Brežicah.

Janez je umrl naravne smrti septembra 1941 v 82-em letu. Štirinajst dni potem so Nemci odgnali v delovno taborišče njegovo 78-letno ženo in tri otroke z družinami.

*Spomenik udeležencem v 1. SV, Brežice, 1919.
(foto Andrej Pinterič)*

Na spomeniku je vklesano naslednje besedilo:

**UMRLIM IN PADLIM JUNAKOM
NAJ BOG SVETI RAJ PODELI,
UBOGIM RANJENCEM IN HROMIM
V LJUBEZNI POMAGAJMO VSI.
A ONIM, KI SREČNI IN ZDRAVI
POVRNEJO SE SPET DOMOV
NAJ SLAVA ZA NJIHOVA DELA
OSTANE DO POZNIH RODOV.**

**TA SPOMENIK POSTAVLJEN JE
PO TRUDU IN ZASLUGAH
JANEZA KREAČIČA ŽUPANA
JANEZA ŠETINCA ZAPISNIKARJA**

*Franc Kreačič - Sergej, Solun, 1918
(Kladivarji, Ljubljana, 1936)*

Kot drugega omenjam Otmarjevega strica Franca Kreačiča - Sergeja (1894–1968), upornika², solunskega borca, narednika srbske vojske in vojaka Rdeče armade, ki je v knjigi *Kladivarji* (1936, str. 341–342) kot Franjo Sergej Kreačič napisal svoje spomine pod naslovom *Invalid iz Dobrudže*. V Galiciji je leta 1915 zbežal iz avstro-ogrske vojske, kjer je imel čin korporala, k Rusom. Že naslednje leto je kot prostovoljec stopil v srbsko vojsko, postal solunski borec in narednik srbske vojske. Dobil je troje odlikovanj. Dokaz je tudi pričujoča fotografija iz tega zbornika. Žal so bili leta 1941 njegovi pisni spomini uničeni. Ko si je po Solunu pozdravil rane, se je vrnil v Sovjetsko zvezo in se priključil enotam Rdeče armade. Tam je tudi dobil ime Sergej. Domov v Trnje se je vrnil okoli leta 1921, a ga je policija zaprla in nato še nekaj časa nadzorovala. Družino si je ustvaril v Lučah v Savinjski dolini. Franc Kreačič-Sergej je tudi na mojem seznamu prostovoljcev srbske vojske in solunskih borcev.

Kot tretjega omenjam dr. Antona Krošla (1905–1945), zapisanega v medvojnih in povojnih dokumentih tudi kot Krošelj, znanega slovenskega zgodovinarja, pedagoga, politika, pesnika in publicista. Bil je sin Antonije Kreačič, sestre Janeza Kreačiča, župana Zakota in bratranec Otmarjevega očeta Janeza. Antonija se je leta 1892 poročila s poštarjem Jožefom Krošlom, sinom Franca Krošla in Margarete Pleterski, ki je v zgodnejših virih zabeležen tudi kot vrtnar v Attemsovi brežiški graščini. Po ustnem

² Franc Sergej navaja v svojih spominih, da je bil preganjan zaradi politične dejavnosti od leta 1912 in zaprt na ljubljanskem gradu leta 1914. Glede na to, da se gradivo o preganjanju Slovencev v Avstriji v času prve svetovne vojne hrani v fondih nekdanjega c. k. ministrstva za notranje zadeve, le-ti pa se nahajajo v upravnem arhivu na Dunaju, bi bila raziskava o tem poglavju Sergejevega življenja dokaj zahtevna.

izročilu je bil mladi Jožef Krošl ob avstro-ogrski aneksiji Bosne konjevodec pri nekem visokem častniku.³

Ob 40- obletnici poroke Antonije Kreačič in Jožefa Krošla, 1932 (sedita)

Stojijo z leve proti desni: sin Jože, hčerka Marija in sinova Janez in Tone

(Družinski arhiv Krošl-Šidjanin)

Anton/Tone Krošl je obiskoval klasično gimnazijo v Mariboru, kjer je začel prijateljevati z Edvardom Kocbekom in Antonom Trstenjakom. Kot izrazito socialno čuteč dijak in študent je bil aktiven član Krekove mladine. Tako je bil tudi urednik glasila krščanskosocialistične mladine *Ogenj*. S Kocbekom je sodeloval vse do 30-ih let, ko sta se njuna pota razšla⁴. Iz zgodovine je diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je tudi doktoriral leta 1941 z disertacijo *Zemljiška odveza na bivšem Kranjskem: organizacija in delo zemljiškoodveznih organov 1849–1853*. Delal je kot profesor na Trgovski akademiji v Ljubljani in je bil tudi direktor svoje zasebne trgovske šole. Šolski muzej Slovenije v Ljubljani, hrani veliko gradiva o dr. Krošlu, saj je bil tako rekoč začetnik zasebnega šolstva na Slovenskem

*Prof. dr. Anton Krošl
(Šolski muzej RS, 1930)*

Leta 1941 je bil med ustanovitelji tajne organizacije *Pobratim*. Imeli so svojo obveščevalno službo in so izdajali so dva časopisa, in sicer *Vir* in *Pobratim*. Leta 1943 se je Pobratim priključil *Narodni legiji*. *Narodna legija* je bila vojaška organizacija, ki se je po razhodu z OF približala Jugoslovanski vojski v domovini - JVvD oz. slovenskim četnikom. Dr. Tone Krošl je zagovarjal zadnjo legalno vlado v Jugoslaviji. Sodeloval je z zavezniki (britanska in morda tudi francoska obveščevalna služba) in ni podpiral partizanov, ker je bil protikomunist.

Leta 1943/1944 je postal prvi šef propagandnega odseka četniškega Poveljstva za Slovenijo, kasneje pa tudi načelnik Državne obveščevalne službe – Dos, ki je bila obveščevalna služba Jugoslovanske vojske v domovini – JVvD (Kranjc, 2006). Zaradi

³ Iz pričevanja Franca Berlana, sina Marije Kreačič.

⁴ O Kocbekovem razhajanju s Tonetom Krošlom lahko beremo v 21.-ih pismih E. Kocbeka dr. Antonu Trstenjaku (Sodobnost 1986, št. 10). V pismu T. Krošla E. Vilfanu iz Pariza leta 1929 pa Krošl kritizira Kocbekove križarje, češ, da so preveč duhovni in ne zadosti socialni. (glej Ervin Dolenc, 1990).

ugotovljenih zvez z britansko obveščevalno službo, predvsem s polkovnikom Vladimirjem Vauhnikom, so Nemci 28. junija 1944 aretirali skoraj celotno vodstvo Dos-a in jih poslali v Dachau. Po nekaterih pričevanjih je umrl v tragediji ladje Cap Arcona.

Življenje, delo in idejnopolitična pot pozabljenega ali celo zamolčanega intelektualca dr. Antona Krošla, bi vsekakor zaslužilo temeljito raziskavo. Vendar bi bilo raziskovanje njegovega delovanja med leti 1941 in 1944 zahtevno in nepopolno zaradi pomanjkanja virov o tajnih organizacijah in obveščevalnih službah v tistem času.

Vsestranska in prav tako intelektualno močna osebnost je bil Antonijin prvorojenec Jože Krošl (1894-1978). E. Kocbek se v ne more načuditi, ko omenja, da je gornjegrajski kaplan obesil službo na klin in šel študirat v Avstrijo za kmetijskega referenta in se potem zaposlil pri velikem županstvu v Mariboru (Sodobnost, 1986, št. 10). Že leta 1930 postane referent kmetijskega oddelka banske uprave (Učiteljski tovariš, 1930, št. 32). Nato do konca druge svetovne vojne dela kot višji svetnik za kmetijsko šolstvo na banski upravi Dravske banovine v Ljubljani. Je zelo aktiven tudi v novi službi, kjer ga leta 1934 zasledimo kot tajnika Prosvetnega društva (Ponedeljski Slovenec, 1934, št. 53). Leta 1944 ga zasledimo kot sopolpisnika⁵ pogodbe ob ustanovitvi Slovenskega ljudskega bloka SLB (Griesser, str. 104). Slovenski ljudski blok je bil skupni politični forum SLS, katoliške sredine, Straže in KA (Katoliške akcije), ki so se združili v boju proti komunizmu (ibid. str. 104). Po drugi svetovni vojni se vrne v duhovniški stan in deluje kot župnik v Halozah – Cirkulane. Bil je tudi glasbeno nadarjen in je ustanovil cerkveni mešani pevski zbor. Ta še danes deluje v Cirkulanah in se imenuje »Cerkveni mešani pevski zbor Jože Krošl«.

Javnosti je predvsem znan kot pionir na področju pastoralne sociologije⁶ v Sloveniji, katero je tudi predaval na Teološki fakulteti v Ljubljani in nato v Mariboru. Bil je tudi častni kanonik mariborskega stolnega kapitlja ter *decanus emeritus*, zaslužni dekan završke dekanije.

Družinske migracije Kreačičev v tujino

Janez Kreačič, župan Zakota 1919, (1859–1941) je bil sin kmeta (bauer und grundbesitzer), občinskega svetovalca⁷ in dolgoletnega zaslužnega komornika Attemsove ustanovne cerkve sv. Rok, Joannesa Kreatschitscha (1829-1879) in Katharine Sorko (Zorko). Leta 1882 se je poročil z Jožefo Deržič, kmečko hčerjo iz Bukoška 7. Imela sta 12 otrok, od katerih jih je preživelo šest.

Najstarejši, Janez, po domače Ivan, rojen leta 1884, se je podal s trebuhom za kruhom proti Zagrebu in nato v Bosno, kjer so tedaj gradili železniško progo. Sedem hektarjev obdelovalne zemlje, travnika in gozda ter 20 arov vinograda je bilo premalo za delitev posesti, zato se je z Janezom odpravil tudi drugorojeni brat Jožef, po domače Jožko, ki se je nazadnje naselil v Osijeku. Jožkov edini otrok sin Fridrih, po domače Fric, je bil obetavni mladi šahist, katerega kratko življenje se je končalo v vrtincih druge svetovne vojne.

⁵ Sopolpisnik pogodbe je bil kot škofov odposlanec tudi prof. dr. Franc Lukman s katerim je Jože prijateljeval tudi po vojni, ki ga velikokrat obiskoval v njegovi župniji v Halozah-Cirkulane. Jože pa je bil podpisnik SLB za štajersko SLS.

⁶ Krošl, J. 1973. Uvod v pastoralno sociologijo. Celje: Mohorjeva družba.

⁷ Med občinskimi svetovalci zasledimo tudi Otmarjevega pradedo Janeza Kreačiča (1829-1879), in sicer že leta 1877, kjer je podpisan kot 55. občinski svetovalec in cenilec pod skupno pritožbo 17.-ih občin glede višine stroškov cenitve posestev, zapuščinskih obravnava itd., ki jih zaračunava ces. kr. notar oz. sodnijski poverjenik... *Za občino Zakot : 55. Janez Kreačič 1. r.(azred), občinski svetovalec in cen.(ilec) ... (Slovenski narod, letnik 10, št. 59 (14.3.1877)*

Tretji sin Franc (Sergej) si je, po vrnitvi iz Rusije, ustvaril družino v Lučah v Savinjski dolini. Leta 1941 so Nemci izgnali Franca z ženo in štirimi otroki v Srbijo, kjer so ostali do leta 1945. V izgnanstvu je umrla Francova žena Ana Bratanič. Njegov sin Franc, po domače tudi Franjo, je bil po drugi svetovni vojni dolgoletni direktor RTC Krvavec (od 1958 do 1996).

Na domačiji v Trnju je ostal najmlajši sin Mihael, dve hčeri, Ana in Terezija, pa sta se poročili v Brežice in v Mostec. Leta 1941 so Nemci izselili tudi vse prebivalce Trnja, družine Miha, Ane in Terezije pa odpeljali v različna taborišča. Odpeljali so tudi 78-letno Otmarjevo staro mamo Jožefo Deržič. Klana kmečka hči je kljubovala krutim taboriščnim razmeram štiri leta. Podlegla je šele v splošnem kaosu ob kapitulaciji Nemčije. Na begu iz razpuščenega taborišča, ki ga shirana in onemogla ni več zmogla, je za vedno ostala nekje na obalah Baltika. Za mrtvo je bila razglašena 31. 12. 1945.

Janez Kreačič, oče Otmarja Kreačiča. Zagreb, 1940 (Družinski arhiv Kreačič)

Življenjska pot Otmarja Kreačiča, generala in narodnega heroja

Janez/Ivan Kreačič je v Bugojnu spoznal domačinko Ano Zmajlovič, hčerko Filipa Zmajloviča in Eleonore Mešek. Tam se jima je 27. 2. 1913 rodil sin Otmar. Družina se je leta 1925 preselila v Zagreb.⁸ Janez Kreačič je zaprosil za stalno bivališče na Hrvaškem šele leta 1937 in takrat so mu zapisali ime in priimek kot Ivan Kreačič.

Otmar je obiskoval gimnazijo v Banja Luki in v Zagrebu. Prvi dijaški kruh je začel služiti kot šepetalec v Narodnem gledališču v Zagrebu, kjer je ostal do leta 1935. Zaposlil se je kot delavec na progi Zagreb–Karlovec, nato pa v železničarski kurilnici v Osijeku. Član KPJ je postal leta 1937. Aktiven je bil tudi v sindikalni organizaciji, predvsem na političnem, prosvetnem in kulturnem področju. Kmalu ga je policija v Osijeku zaprla in izgnala iz mesta. Nato je 8. septembra 1937 odšel v Španijo in sodeloval v številnih bojih španske republikanske armade, najprej kot borec, pozneje pa kot referent za kulturno-prosvetno delo v bataljonu Đure Đakovića. Nazadnje je bil član štaba 129. internacionalne brigade.

Po končani španski državljanski vojni je bil med leti 1939–1941 zaprt v treh koncentracijskih taboriščih v Franciji. Po okupaciji Francije so ga Nemci deportirali v Nemčijo, v München. Spomladi 1941 je bil tudi v gestapovskem zaporu v taborišču

⁸ Otmar se je rad spominjal, kako je šel skoraj vsako soboto z mlajšim bratom Miroslavom in sestro Greto iz Zagreba na obisk k starim staršem v Trnje. Ker je bil oče železničarski delavec, je imela družina zastoj prevoze na vlakih. V nedeljo popoldan pa so stari starši vnuke pospremili na vlak, domov pa so se vrnili otovorjeni s pridelki z vrta in domačega hleva. Pogosti obiski starih staršev pa so prinesli tudi marsikatero prigodo. Miroslav se je najraje spominjal obiskov v Čateških toplicah. Tam je bil zaposlen kot čuvaj njihov stric Miha, ki jim je omogočal, da so se brezskrbno kopali, ne da bi plačali vstopnino. Zato jim ni bilo težko, ko so morali kdaj pa kdaj pot od železniške postaje v Brežicah do toplic prehoditi. Rad se spominja tudi, da se je, kot vneti ljubitelj pisane besede, večkrat napotil v brežiško knjigarno. Mladega radovedneža, ki si ni mogel kupiti knjig, je opazil lastnik knjigarne, ki se je potem z njim večkrat pogovarjal. Miroslav je še znal povedati verze v slovenščini, ki jih je knjigarnar zapisal v knjigo, ki mu jo je podaril. Žal je ta knjiga s posvetilom brežiškega knjigarnarja, kot tudi marsikaj drugega, izginila v vihrav druge svetovne vojne.

Braunschweig, skupaj s Kostom Nađem, Danilom Lekićem in Dušanom Kvedrom. Vsi so bili potem generali JLA. Po nalogu partije se je sredi leta 1941 ilegalno vrnil v Jugoslavijo. Pri prehodu na ozemlje NDH so mu pomagali sorodniki iz Mosteca.

Miroslav Kreačić, ambasador FLRJ in SFRJ, Zagreb, 2009 (Družinski arhiv Kreačić)

Poleg Otmarja sta v partizane stopila tudi njegov oče in oba brata, najmlajši je imel komaj 17 let. Otmarjev brat Miroslav je bil poročen z novinarko Vando Tompa, hčerko Janka Tompe⁹ in Anine Ožbolt¹⁰. Še danes uživa velik ugled kot organizator povojnega športa v Jugoslaviji, še posebno pa kot vrhunski diplomat in ambasador FLRJ in SFRJ. Drugi brat Vjekoslav je bil polkovnik in predavatelj na Vojaški akademiji v Beogradu, kjer je bila profesorica angleščine tudi njegova žena Vera. Otmarjeva sestra Margareta (Greta), poročena z opernim pevcem Krunoslavom Turkulinom, je bila učiteljica na srednji poklicni šoli.

V Zagrebu je Otmar najprej sodeloval pri organizaciji ilegalnih tiskarn, nato pa so ga poslali na osvobojeno ozemlje. Kot vodja agitpropa CK KP Hrvaške je organiziral izhajanje prvih partizanskih časnikov na

Hrvaškem: *Vjesnika, Partizana, Dnevni novina, Naprijeda* in drugih. V tem obdobju se je odlikoval tudi pri obrambi partizanskih bolnišnic, ko je samo z dvema desetinama oboroženih borcev preprečeval napade premočnih italijanskih enot. Kljub temu so jim prizadejali velike izgube in tako uspeli rešiti ranjene in bolne borce.

Februarja 1944 je postal politični komisar 12. slavonske divizije, kmalu zatem pa politični komisar 6. slavonskega korpusa NOV Jugoslavije. Na obeh dolžnostih je pokazal izreden pogum v vseh borbah, ki sta jih vodili omenjeni enoti na sremski fronti. Bil je predvsem dober strateg in poveljnik. Na tej dolžnosti je ostal do konca vojne.

Po osvoboditvi je postal prvi pomočnik načelnika, nato tudi načelnik Glavne politične uprave JA oziroma načelnik Uprave za politično-pravne zadeve v Državnem sekretariatu za ljudsko obrambo. Takrat je bil povišan v čin generalmajorja. Zaradi osebnega poguma med vojno, je bil 20. 12. 1951 proglašen za narodnega heroja. Leta 1955 je bil postavljen za podsekretarja v Državnem sekretariatu za ljudsko obrambo.

Povišan je bil tudi v čin generalpolkovnika. Sredi 60-ih let se je umaknil v civilno življenje, redno pa je bil upokojen šele leta 1973. Je nosilec najvišjih jugoslovanskih in tujih odlikovanj. Ob tem velja poudariti zanimivost, in sicer, da je prejel Otmar Kreačić še leta 1988, 25 let po »tihu« odstititvi z vseh državnih funkcij, visoko odlikovanje od ruskega predsednika Mihaila Gorbačova ob njegovem obisku v Beogradu.

⁹ Vandina stara mama Wanda Wiesner, por. Tompa, je bila vnukinja skladatelja in sodnika Ferdinanda Wiesnerja iz Celja, ki je v hrvaškem zgodovino zapisan kot Ferdo Livadić. Ko je podedoval posestvo svoje tete v Samoboru, se je preselil tja, prevedel svoj priimek v Livadić in postal, poleg Ljudevita Gaja, osrednja figura ilirskega gibanja na Hrvaškem. Bil je dober prijatelj Stanka Vraza, ki je v njegovem dvorcu v Samoboru preživel eno leto. Vandin oče Janko, prevajalec in brat znanega slikarja Kamila Tompe, je bil potomec ogrske plemiške družine Tompa, izpričane na Hrvaškem že v 15. stoletju.

¹⁰ Anina Ožbolt, poročena Tompa, prof. književnosti, je bila, skupaj z Olgo Žerdik, med ustanoviteljicami AFŽ (antifašistična zveza žena) na Hrvaškem. Po vojni je bila leta 1948 tudi namestnica zveznega ministra za šolstvo (takrat prosveto).

(Družinski arhiv Kreačič)

»Vrh JLA« na Kalemegdanu, Beograd, 1961: Tito, Otmar Kreačič in Ivan Gošnjak v ozadju (Družinski arhiv Kreačič)

Z maršalom Žukovom, Beograd, 1957

Opravljal je tudi pomembne državne in partijske dolžnosti. Tako je bil član Centralne revizijske komisije KPJ (izvoljen na V. kongresu KPJ), član CK KP Hrvaške (izvoljen na II. kongresu KPH), ljudski poslanec Zvezne narodne skupščine, član CK ZKJ (izvoljen na VI., VII. in VIII. kongresu ZKJ), predsednik Opolnomočstva CK ZKJ za JLA, generalni sekretar Nacionalnega združenja španskih borcev, član Zveznega odbora SZDLJ in predsednik Zveze za telesno vzgojo Partizan.

Desno: general Ivan Gošnjak, Karadjordjevo, 1961 (Družinski album Kreačič)

Bil je velik ljubitelj lova in športa, saj ga mnogi poznajo kot soustanovitelja NK Partizan v Beogradu, ki je bil oktobra 1945 ustanovljen kot nogometna sekcija pri Domu JLA v Beogradu. Malo je znano, da se je ljubiteljsko ukvarjal s slikarstvom. V spominski Hiši cvetja na Dedinju v Beogradu v Titovem delovnem kabinetu je bila razstavljena tudi njegova slika, krajinski motiv z inicialkama O. K.

General Otmar Kreačić je bil tretji človek JLA¹¹, saj je poleg Vrhovnega poveljnika maršala Tita in načelnika GŠ JLA vse do 1964 neposredno vodil tretji najvažnejši sektor JLA, in sicer politično-pravni. Obenem je bil vse do leta 1953, ko so bili ukinjeni politični komisarji, tudi neposredni vodja uprave KOS-a oz. XII. uprave KOS, kar pomeni, da je bil nadrejeni načelniku KOS-a generalu Jefti Šašiću. Ni pa bil general Otmar Kreačić nikoli pripadnik Ozne oz. Kosa, kot so mu to nekateri pripisovali¹².

Pozdrav maršalu Titu ob njegovem odhodu v Vel. Britanijo, Beograd, 1955 (Družinski album Kreačić)

Od leta 1945 je Otmar živel v Beogradu, a je pogosto obiskoval domače, strica Miho v Trnju in teto Rezko v Mostecu. Bil je poročen z Olgo Žerdik, z ilegalnim imenom Žoga¹³, dipl. oec. in Titovo partijsko kurirko od leta 1937 ter hčerko Žerdik Lamberta, ing. gozdarstva in upravnika veleposestniških gozdov v D. Mihaljevcu v Medjimurju. Olga Kreačić je bila direktorica Tanjuga in nato do leta 1967 državna podsekretarka na ministrstvu za informacije. Zakonca nista imela otrok. Umrli je leta 1992, soproga pa leta 1988. Oba sta pokopana v

Beogradu.

Za generala Otmarja Kreačića se je vedelo, da je bil rojen v Bosni, da je bil Hrvat po materi, tudi Jugoslovan po prepričanju, nismo pa vedeli, da je bil Slovenec po očetu! Nekoč pač nismo spraševali po nacionalnosti ...

Zato bo njegova uvrstitev med slovenske generale in narodne heroje zagotovo najbolj razveselila njegove sorodnike v Sloveniji in po svetu ter krajane Trnja in okolice.

General Otmar, dobrodošel med nami!

¹¹ Iz Memoarov Svetozarja Vukmanovića - Tempa (1982), ki je bil od 1945–1946 kot generalpodpolkovnik načelnik Politične uprave JA in obenem 2. pomočnik ministra za ljudsko obrambo maršala Tita, je razvidno, da je bil njegov pomočnik polkovnik Otmar Kreačić gonilna sila politično-pravnega sektorja. Potem ko je leta 1947 Vukmanović zapustil JA in postal minister za rudarstvo, je njegov položaj 2. pomočnika ministra za ljudsko obrambo in obenem načelnika Politične uprave JA prevzel generalmajor Otmar Kreačić. V njegov sektor so sodili, poleg same politične uprave, še vojaško tožilstvo JA, vrhovno vojaško sodišče, pravni oddelek in XII. uprava (KOS). Iz monografije o sestavi in delovanju ZSLO (1989) je razvidno, da je bil general Otmar Kreačić v obdobju 1947–1953 na položaju 2. pomočnika ministra za ljudsko obrambo in vrhovnega poveljnika, od 1953–1964 pa na istem položaju kot podsekretar Državnega sekretarja za ljudsko obrambo. Leta 1964 se je dejansko tudi končala njegova politična pot.

¹² Jakšić, P. Nad uspomnoma. 1990. Beograd: Rad.

¹³ Prof. dr. sc. Mladen Žerdik (1909-1988), profesor na Fakulteti za tehnologijo v Zagrebu je nekoč povedal, da je s sestro Olgo in prijatelji pred drugo svetovno vojno redno obiskoval slovenske gore. Olga je bila tako kondicijsko utrjena pohodnica, da so ji prijatelji v šali rekli, da skače po skalah kot žoga. Zakaj naj bi jo, sicer pogovorni kajkavci, poimenovali s slovensko besedo *žoga* in ne hrvaško *lopta*, ne moremo več preveriti. Zato menim, da je bolj verjetno, da je Žoga akronim, sestavljen iz začetnic njenega priimka in imena ter zadnjega zloga imena.

*»Čikpauza« s soprogo Olgo, Beograd, 1953
(Družinski album Kreačić)*

*Maršal Tito, indijski
predsednik Javaharlal
Nehru se pozdravlja z
Otmarjem, (Družinski
arhiv Kreačić)*

*Otmar s Kočo Popovićem. Beograd 1962
(Družinski arhiv Kreačić)*

Pozdrav s Kennethom Kaundo, prvim predsednikom Zambije. (Družinski arhiv Kreačič)

Viri:

Arhivi

1. Arhiv Mariborske naddkofije, *Krstni list za Janeza Kreačiča*. 15. 12. 2010.
2. Osebni arhiv: Kreačič, G. *Rodbinska kronika*.
3. Osebni arhiv: Kreačič, G. *Izpisi iz matičnih knjig župnije Brežice*.
4. Osebni arhiv: Marko Šidjanin, vnuk dr. Antona Krošla. *Razni dokumenti iz ARS*.

Literatura:

1. Bjelica, O. 1983. *Vojna akademija kopnene vojske 1944–1984*, Beograd.
2. Kranjc, M. F. 2006. *Plava garda – poveljnikovo zaupno poročilo*. Maribor: Pro-Andy.
3. Kranjc, M.F. 2011. *Legendarni slovenski obveščevalci*. Maribor: Pro-Andy, str. 136/137.
4. Dolenc, E. 1990. *Krekova mladina. Prispevki za novejšo zgodovino*, št. 1/2, str. 49-70.
5. Gresser-Pečar, T. 2007. *Razdvojeni narod. Slovenija 1941–1945*. Ljubljana: Mladinska knjiga, zb. Žepnice.
6. Jakšič, P. 1990. *Nad uspomenama*, 2. del. Beograd: Rad.
7. Trstenjak, A. 1986. *Edvard Kocbek, ekstatična osebnost, ne politik*. Sodobnost, št. 8/9.
8. Vukmanović, S.T. 1982. *Revolucija koja teče – Memoari*, I.–IV, del. Zagreb: Globus
9. *Razvoj oružanih snaga SFRJ 1945–1985*. 1989. Beograd: Savezni sekretarijat za narodnu odbranu II.
10. Jakovina, T. 2002. *Sjećanja koja čine povijest: razgovori s Miroslavom Kreačičem, veleposlanikom i diplomatom FNRJ/SFRJ*, Zagreb: Časopis za suvremenu povijest, št.3.
11. *Dobrovoljci kladivarji Jugoslavije 1912–1918*. 1936. Ljubljana: samozaložba »Sreskih organizacij Saveza ratnih dobrovoljaca Kraljevine Jugoslavije«.
12. *Zbornik narodnih heroja Jugoslavije*. 1958. Beograd: Omladina.
13. *Vojna enciklopedija*. 1962. Beograd.

Internetni:

1. dLib (digitalna knjižnica Slovenije): *Domovina*, letnik 16, št. 38 (2.4.1906).
2. dLib: *Slovenski narod*, letnik 10, št. 59 (14.3.1877).
3. dLib: *21 pisem Edvarda Kocbeka Antonu Trstenjaku 1927–1933*. Sodobnost št. 10, 1986.
4. dLib: *Učiteljski tovariš*, 1930, št. 32
5. Kranjc, F.M.: *Vojaštvo – Militray*, <http://users.volja.net/marijankr>

Grafični prikaz sorodstvenih razmerij ključnih oseb, o katerih govori pričujoče besedilo. Izpuščene so nekatere osebe, ki jih sicer omenjamo in tudi sodijo v ožje sorodstvo naštetih oseb, a jim v besedilu ne posvečamo posebne pozornosti.

